

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput XIV. Continens Historiam, De Redi Tu Pueri Jesu Ingalilaeam, Ad
Civitatem Nazareth.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

Avia Manasse & Ephraim. Sed contextus manifestè ostendit, quòd Propheta c. 30. vaticinatur de captivitate Juda, cui tribus Benjamin conjuncta erat. Capite verò 31. meminit etiam captivitatis Israël: aliquoties enim nominat Ephraim. Et quia vivi illis comminationibus Propheta non movebantur, tribuit vocem mortuæ Rachel, matri Benjamin, & avia Ephraim: quasi illa audiens Ephraim nepotem suum in transmigrationem abeuntem, deploret cunctos filios suos, quòd post Ephraim, hoc est, post decem tribus, etiam Benjamin cum Juda abducatur. Hæc propria & historica est sententia illius loci. Dicit autem Evangelista, hanc prophetiam impletam esse, cum infantes occiderentur: quia simile aliquid, quod cognationem habet cum historia præterita, accidit. Sicut supra de prophetiarum impletione annoravimus. Et eadè ratione dictum illud Jeremiæ ad omnes martyres, & ad luctum Ecclesiæ omnium temporum, accommodari potest.

Sed Matthæus, præter generalem illam rationem, habuit alias etiã causas, propter quas judicavit, dictum illud Jeremiæ propius & convenientius, ad hoc infanticidium accommodari posse. Primò, quia Rachel in dolore partus mortua, circa locum illum, ubi infanticidium illud perpetratum est, sepulta fuit. Ut igitur immanitatem tristissimi istius spectaculi exaggeraret, assumit hoc simile. Sicut tanta fuit calamitas, cum Juda & Israël in captivitate abducerentur, ut viventium querimoniis non satis posset deplorari, sed demortui ad planctum illum advocandi essent, ut eorum ejulatus quasi exaudiri putaretur: Ita cum nemo vel metu Herodis auderet, vel pro dignitate posset, truculentiam istius infanticidii deplorare. Jam inquit Evangelista, iterum mortuæ Rachelis, quæ in illo loco circa Bethlehem sepulta fuit, planctu opus esset, sicut in captivitate. Jer. 31. v. 15. Tanta enim calamitas vel mortuis luctum movere posset. Ita Evangelista, cum verbis non posset assequi, qualis fuerit ibi planctus & luctus, ad prosopopœiam Jeremiæ, in simili casu positam, se refert.

Secundò, allegat Matthæus illam sententiam, ut tacitè objectioni respondeat, & doctrinam

hujus historiæ explicet. Absurdum enim videri poterat, si puer Jesus est Salvator, quare cum vix in hunc mundum editus est, illi, qui ipsi proximi & conjunctissimi erant, & etate, & sanguine, utpote de domo Davidis & bimuli, tam crudeliter propter ipsum trucidentur; Sed Evangelista ostendit verbis Propheta: Novi Testamenti salutem esse ex perditione, vitam ex morte, gaudium exploratu, spem ex desperatione. Per totum enim illud caput Propheta loquitur de restitutione Israël futura per Messiam: quam tali, ut dixi, antithesi & quasi contradictione describit. Et ipsa Rachel, cum propter promissionem de Messia, deserta patria, Jacobum sequuta esset, ac venisset circa Bethlehem, ubi nasciturus erat Salvator, doloribus partus extinguitur, & tamen obstetrix non vult, filium vocari Benoni, sed Benjamin. Non mirum igitur videri debet, quòd puer Jesus etiam hoc modo cœperit esse Salvator: Nempe per truculentam eadem ad vitam æternam, ostendit etiam, regnum hujus Salvatoris, non esse de hoc mundo, nec ejus salutem esse hujus caducæ vitæ. Trucidantur enim infantes, quorum est Salvator. Et quod sit judicium rationis, hoc modo exponit: (*Rachel plorat, & non vult admittere consolationem: quia non sunt,*) hoc est, judicat promissionem de Messia ipsis nihil prodesse, cum tam crudeliter abscissi sint de terra viventium, vox verò divina respondet, quiescat vox tua à ploratu: est enim spes novissimis tuis, &c. Hoc modo utilis potest tractari accommodatio prophetiæ, quam ociosis & argutis disputationibus.

Porro in sententia Jeremiæ, Matthæus vocem Ebræam (*Rama*) reliquit: quæ aliquando quidem est nomen loci. Sed urbs illa Rama sita fuit in forte Benjamin, juxta Gabaa, Jos. 18. v. 25. Jud. 19, 13. & 3. Reg. 15, 17. opposita Hierosolymis. Quia verò infanticidium in forte tribus Juda circa Bethlehem perpetratum fuit: ideò appellativè illam vocem quidam accipiunt: (*In excelso vocem audiam,*) hoc est, quæ longè lateque fuerit dispersa: vel tantum fuisse ploratum, cujus ejulatus extra fines Bethlehemiticos in Rama in tribu Benjamin exauditus fuerit.

CAPUT XIV.

CONTINENS HISTORIAM, DE REDITU
PUERI JESU IN GALILÆAM, AD CIVI-
TATEM NAZARETH.

RATIO ORDINIS.

ATTHÆUS nominans tempus mortis Herodis, ordinem & ἀκολουθίαν hujus historiæ manifestius, quam ut pluribus disputandum sit, ostendit. Et ex iis, quæ post pu-

rificationem Lucas cap. 2. habet, nihil esse huic historiæ præponendum, indè manifestum est, quòd reversionem in Galilæam, Lucas præmittit illis, quæ de educatione pueri Jesu postea addit.

HISTORIA DE REDITU PUERI JESU EX ÆGYPTO,

Matth. 2.

19. Τελευτήσαντ' ὁ δὲ τῆς Ἡρώδης, ἰδοὺ, ἀγγελὸς Κυρίου καὶ ὄρασ φαινεταὶ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ.

19. Cæterum, defuncto Herode, ecce, angelus Domini in somnis apparuit Joseph in Ægypto.

20. Δέγων

20. λέγων, Ἐγερθεὶς ἀρπάξαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύε εἰς γῆν Ἰσραὴλ. Τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητούντες τὸ ψυχλὸν καὶ τὸ παιδίον.
21. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς, παρέλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ.
22. Αὐτοῦ δὲ ὄνομα Ἀρχελαῦ, ὅτι πατρὸς αὐτοῦ ἦν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. Χρηματισθεὶς δὲ καὶ ὄνομα, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μερῆν τῆς Γαλιλαίας.
23. Καὶ ἐλθὼν, κατοίκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρεθ, ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζαρεθὸς κληθήσεται.

Periocha

Quia in Ægyptum abductus fuit puer Jesus, ne ibi majorem atatis partem transegisset, & ex Ægypto ad inchoationem regni sui, contra Scripturam venisse existimetur: adjungit Evangelista historiam, quomodo statim, post mortem Herodis, revocatus sit. Et hinc potest colligi, quamdiu in Ægypto hæserit, scilicet, usque ad mortem Herodis. Numerant autem alii 7. annos, alii 4. alii 2. & diversitas inde oritur quod initium regni Herodis constituitur, vel ab illo tempore, quando senatusconsulto Rex appellatus fuit, vel ab occiso Antigono, cum Hierosolymam occupasset. Et ex hac supputationum diversitate, quidam Christum Anno regni Herodis 30. alii 3. natum esse dicunt. Josephus scribit, Herodem regnasse annos 37. a Regno ipsi per senatusconsultum decreto, 34. post occisum Antigonum, & occupatam Hierosolymam. Hac consideratione neglecta multi diversas illas supputationes confundunt. Sed qui ponunt Christum natum, anno regni Herodis 30., tribuere debent regno ejus non 37. sed 34. annos. Qui verò ponunt 33. anno regni Herodis Christum natum, illi recte tribuunt regno Herodis annos 37. Ita convenienti supputationes à nativitate Christi, usque ad mortem Herodis esse quadriennium. Et statim post purificationem fugit in Ægyptum, usque ad 4. annum hæsit in Ægypto. Si verò secundo anno post nativitatem Magi venerunt: erit tempus commorationis pueri Jesu in Ægypto biennium. Anno igitur post nativitatem Christi quarto, Angelus rursus Josepho apparuit in Ægypto, revocans ipsum, cum puero & matre ejus, in terram Israel. Addit autem, (*mortui sunt, qui querebant animam pueri.*) Quæ verba planè convenient cum illis, quæ Dominus dicit ad Moysen. Exod. 4. v. 19. Revertere in Ægyptum, mortui enim sunt omnes, qui querebant animam tuam. Voluit enim Deus ubique ostendere ἀναλογίαν, inter educationem populi Israel ex Ægypto per Moysen, & inter redemptionem generis humani à peccato & morte per Christum. Nam & tunc, imminente Israelitarum liberatione, Pharaon infantes masculos omnes jussit interfici: sed ex illis unus eripitur, qui postea fit Dux populi, cum educeretur ex Ægypto. Et cum ad ducatum illum evocaret Deus, illis verbis usus fuit, (*mortui sunt, &c.*)

Ad hanc verò clausulam. (*Mortui sunt.*) pertinet hoc loco historia de domesticis calamitatibus Herodis, quibus confectus, miserabili tandem morte interiit. Propter hanc enim doctrinam.

Harm. Tom. I.

20. Dicens: Surge & assume puerum, & matrem ejus, & vade in terram Israel: defuncti sunt enim, qui querebant animam pueri.
21. At ille surgens, assumpsit puerum, & matrem illius, & venit in terram Israel.
22. Verum cum audisset, Archelaum regnare in Judæa, loco Herodis patris sui, timuit illuc abire: sed oraculo monitus in somnis, secessit in partes Galilee.
23. Ac profectus habitavit in civitate quæ vocatur Nazareth: ut impleretur, quod dictum fuerit per Prophetas. Nazareus vocabitur.

Historia.

nam, historia de angelo revocante Josephum, proposita est: quo modo scilicet Deus curam suorum agat in mediis periculis prospiciens ipsis tempore opportuno. Et quia supra species infirmitatis, cum puer Jesus sævitiam Herodis fugeret, proposita est: ostenditur nunc hunc Salvatorem sub illa infirmitatis specie, & in sua longanimitate posse inimicos suos contere ut proverbii loco rectè usurpari possit in Ecclesia hoc apophthegma Angeli, (*Mortui sunt qui querebant animam pueri: vivit autem puer in æternum.*) Mox tamen vires & in cruce & in consolatione ostenduntur: cum mortuo Herode, Archelai tyrannis succedit: At oraculum divinum iterum viam monstrat.

Historia autem illa Herodis, quæ extat apud Josephum, & repetita est ab Eusebio, prolixior est: nos capita tantum annotabimus, idque brevissimè. Duos suos filios Alexandrum & Aristobulum, coram Augusto accusavit parricidii, & cum ibi patri reconciliati fuissent, suspitione affectati regni, laqueo strangulari jussi sunt à patre. Mox frater Pheroras veneno per uxorem sublatus esse dicitur: id facinus dum Herodes tormentis inquit, deprehendit se domesticis suis, & quidem conjunctissimis, ita invisum esse, ut intelligat, factam fuisse conspirationem, à fratre & à filio, de interficiendo rege. Et frater quidem Pheroras jam mortuus erat. Filium verò Antipatrum, damnatum criminis parricidii, conjicit in vincula: plurimos ex domestica familia rapit ad supplicium. Paulò post incidit in morbum talem, ut omnes vates pronunciarent esse ultionem divinam. Febris talis erat, quæ lento calore, totum corpus torrebat, ut non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viscera, prurigo intolerabilis omnem corporis superficiem exagitabat. His accedebant tormenta colica, intestinorum exulceratio, inflatio ventriculi, vehemens voracitas, nervorum contractio, difficultas anhelitus, pedes tanquam intercutis virio tumebant: inguina & venter putrefacta scatebant vermibus, olea & thermæ non mitigabant, sed exasperabant morbum. Postremò atra bile correptus: quia cogitabat populum lætaturam de Regis invisibili miserabili exitu, nobiles omnes ex Judæa convocavit, & mandata dedit, ut quàm primùm expirasset, immissa prætoria cohorte, omnes interficerentur: ut ita in morte Herodis populo aliunde luctus causa præberetur. Deinde in tantis cruciatibus & putrefactione carnis pertæsus vitæ, quasi

quasi pomum concisurus, cultrum poposcit, & tanquam se percussurus, dexteram sustulit. Sed accurrente Achiabo confobriño, prohibitus est. Inde ululatus in tota regia excitatus est, quem cum filius Antipater vinctus audiret, exultans, quasi de extincto patre, custodes, promissa magna pecunia, rogabat, ut se ex vinculis dimitterent. Sed cum hoc Regi nunciatum esset, fortius quam vires agrotantis ferebant exclamans, statim missis satellitibus jubet Antipatrum in carcere occidi, & tertio mutat testamentum: ac quinque diebus superstes filio, ipse quoque violentia morbi & dolore animi extinguitur. Hæc Josephus lib. Antiq. 17. cap. 8. & de bello Judaico lib. 7. cap. 21. Et sicut Josephus scribit lib. 18. c. 11. intra centum annos tota Herodis familia extincta est. Et hoc est, quod Angelus dicit: *(Mortui sunt, qui querebant animam pueri.)*

Porro, cum reverteretur Joseph in terram Israel, varia cogitavit, ubi cum puero futuro Rege Judæorum habitare & illum educare deberet: ut Scripturæ omnia consentanea essent. Audierat enim natum esse, in civitate Bethlehem juxta Scripturam, & ne quidem fugam in Ægyptum carere Scripturæ testimonio. Cogitavit igitur, quia Rex Judæorum est, ergo in Judæa educandus erit. Et quia scriptum est: Ex Bethlehem egredietur Dux. Item: Sceptrum potentia: tæe emittet Dominus ex Sion: vel igitur in civitate Bethlehem, vel in urbe Hierosolyma sedem figendam esse putavit. Sed talia cogitantem terruit sævitia Archelai, quam in primis statim successione suæ diebus exercuerat. Immisso enim in multitudinem equitatu, sædam stragem edidit, tribus millibus partim confossis, partim obrutis. Timuit igitur Joseph, ne Archelaus porro inquireret, in pueros Bethlehemiticos, qui viderentur lanienæ Herodis subducti fuisse. Cumque ex Testamento Herodis magni Archelao, Judæa & Samaria, Herodi Antipæ Galilæa & Peræa, Philippo Trachonitis attributa esset: in aliis igitur terræ Israelis partibus, quas constabat non esse locum regalem Messia:, tutius se cum puero Jesu habitare posse animadvertit Joseph, præcipue in obscuro & ignobili oppidulo Nazareth; sed metuebat, ne cum Scriptura, secundum cujus vaticinia tota hujus pueri vita instituenda erat, pugnaret. Dum in hac anxia deliberatione Joseph versaretur, divino responso monetur, ut secedat in Galilæam, & cum puero educationis gratia habitet in civitate Nazareth, Et hæc quidem de sententia responsi divini Joseph fecit. Sed quia Pharisei, quo minus Christum reciperent, hoc prætendebant: scrutare Scripturas, & vide, quia ex Galilæa Propheta non surrexit, Joh. 7. v. 52. Item quidam non mali offendeantur, ut Joh. 1. v. 47. Nathanael inquit: Num à Nazareth potest aliquid boni esse? Evangelista igitur confirmat, esse & hoc scriptis Prophetarum consentaneum: *(ut impleretur quod dictum est per Prophetas, Nazareus vocabitur.)*

Multa verò sollicitè disputata sunt, ubi hæc sententia scripta sit: Nec otiosa est diligentia. Judæi enim contumelia: gratia Christum vocabant, Nazareum, & Christianos Nazareos: quasi ipsa appellatione notantes stultitiam eorum,

qui ex Nazareth crederent Messiam posse prodire.

Chryostomus nodum ita præcidit: quod sicut Judæorum socordia multorum Prophetarum scripta perierunt, ut quæ in libris Regum citantur Nathan, Addo, Semei, &c. ita temporibus Evangelistæ forsitan extitisse illud Propheticum, scriptum, unde sententia hæc sumpta sit, quod postea interciderit. Sed periculosa est hæc solutio, quasi non omnes Scripturæ liberos, qui Christi & Apostolorum tempore extiterunt, salvos & incolumes habeat Ecclesia. Et si extitisset tempore Evangelistæ, Scribæ Joh. 7. non ignorassent.

Osiander censet, non esse Scriptum in Prophetis, quia Evangelista non dicit: scriptum est, sed dictum est per Prophetas. Censet igitur esse traditionem, quam filii Prophetarum ex scriptura bona consequentia deduxerint. (Nam & interpretes Scripturæ vocantur Propheta:, 1. Cor. 14. v. 29.) Quia scilicet Nazareth fuerit oppidum attributum habitationi Regii feminis: idem Messiam ibi habitaturum. Sed in certis traditionum titulis non sunt committenda illa, quæ ad fidei confirmationem pertinent. Et Matt. 21. v. 4. ponitur eadem phrasia, quod dictum est per Prophetam dicentem: quam tamen sententiam scriptam esse constat. Nec probari potest, Nazareth fuisse civitatem Davidis. Joseph enim & Maria per exilium eò projecti fuerant.

Hieronymi sententia est: quod Evangelista, quia non inquit, dictum est per Prophetam, sed per Prophetas, significet, se non certi alicujus Prophetæ verba recitare, sed ad sententiam in Prophetarum scriptis traditam alludere. Quia verò in Veteri Testamento, nomen civitatis Nazareth scriptum non legitur: ut de Etymologia dubium sit, an per Zain נזר an verò per Zade נצר scribendum sit. Duplex igitur explicationis sententia est, ac utraque est pia, & Scripturæ consentanea. Si enim Etymologia servatur à נזר per Zain, tribuitur in scriptura appellatio Nazer & Nezer illis, qui vel voto religionis; ut Num. 6. v. 2. vel sanctimonia singulari, ut Pontifex; vel dignitate, ut reges segregati erant à vulgò. Ita crescens cæsaries, quæ est signum externum super caput eorum, qui ex voto Nazareni erant, vocatur Nezer, Num. 6. v. 58. Et corona sanctificationis in capite Pontificis, vocatur Nezer. Exod. 29. v. 6. & 39. v. 30. Oleum unctionis in Pontificis capite, unde appellatur sanctus, vocatur Nezer, Lev. 21. v. 12. Diadema Regium vocatur Nezer, 2. Reg. 1. v. 10. 4. Reg. 11. v. 12. Psal. 89. v. 40. Iratus est contra Christum tuum, prophanasti in terra coronam ejus. Et inde Joseph vocatur Nazareus, quasi conservator fratrum suorum Gen. 49. v. 26. Deut. 33. v. 16.

Quia igitur Salvator Christus Dominus verus est Pontifex & Rex Psal. 2. v. 6. & 110. v. 4. est & Sanctus sanctorum Dan. 9. v. 24. Significatus per Pontifices, Reges & Nazareos legales. Non autem volebat ritus legalium Nazareorum suscipere, nec gestare coronam Pontificis, vel diadema Regis: & tamen ut notum & manifestum esset, figuras illas in Christo impletas, & in ipsum verum

verum Nezer Pontificium, Regium & Sanctum sanctorum competere, vocandus & publicè prædicandus erat verus Nazareus. Mirabili igitur Dei consilio appellatione à patria Nazareth, ubi educatus erat, accepta, publicè prædicabatur, verus Dei Nazareus. Judæi quidem contumelia gratia Christum ita appellabant: sed Dei consilium erat ut indicaretur & publicè prædicaretur, Christum verum esse Nazareum, hoc est, Regem, Pontificem, & Sanctum sanctorum, qui unctio, corona, diademate & reliquis legalibus ritibus præfiguratus fuerat. Et quia ab externis legalium Nazareorum, Regum & Pontificum insignibus ita appellari non poterat, quia illa suscipere & gestare non voluit: à patria igitur educationis Nazareth, publicam illam appellationem accepit. Et de Messia expressè ita loquitur Psal. 132. v. 18. illud producam cornu David, super ipsum florebit, Nezer, corona seu sanctificatio ejus.

Ac secundum hanc rationem, typus Simfonis Nazaræi, pulchrè huc potest accommodari. Jud. 13. v. 5. Nazareus Dei vocabitur ab utero. Simfonem enim fuisse in multis figuram Christi Salvatoris manifestum est. Ille fuit fortitudine incomparabili præditus, qua omnes hostes devicit. Noster est verus Salvator, fortior ille, qui fortem armatum ligavit, exiit. Luc. 11. v. 22. Simfon moriens plus nocuit hostibus, quam vivens. Ita morte Christi mors est exarmata, infernus destructus, serpentis caput contritum. Ille legali ritu fuit Nazareus ab utero: de Christo angelus dicit: Quod in ea natum est, ex Spiritu sancto est. Quod ex te nascetur sanctum, filius Dei vocabitur. Ut autem ostenderetur figuram illam Simfonis in Christo impletam, vocandus erat Nazareus sed ritum illum legale non suscepit: à patria igitur vocatus est Nazareus: & ita impleta sunt scripta Prophetarum, de vero Nazareo significatio per legales Nazareos.

Et hæc quidem sententia pia ac bona est: Sed quia Judæi Jesum appellantes Nazareum scribunt per Zade נזרעו. Sic & Pagninus, veram inscriptionem tituli crucis Domini ita habere,

ostendit, & in Syriaca etiam Novi Testamenti versione, per Zade Nazareth scribitur. Inde igitur alia Eymologia ratio & appellationis explicatio sumitur. Nam Isai. 11. v. 1. Messias vocatur נצר Nazer, furculus seu germen de radice Isai exurgens. Et alio vocabulo idem significante sapius Messias vocatur זמח Zemah, germen furculus seu tenella plantula, Jer. 23. v. 5. 33. v. 14. Zach. 6. v. 12. & 3. v. 8. Isai. 4. v. 2. ut itaque publica appellatione Jesus hic prædicaretur verum germen, seu furculus Davidis, de quo multi Prophetæ tam multa vaticinati essent mirabili Dei dispensatione, à loco educationis publicè appellatus fuit Nazareus, vel Hanozri germen illud, furculus ille Davidis. Et eruditæ sunt cogitationes eorum, qui existimant civitatem in tribu Nephthalim, quæ vocatur Hazor, vel en Hazor, Jos. 19. v. 37. Postea abbreviatione & deflexione quadam vulgò vocatam Nazor, unde Ebraico more facile fit Nazareth, quasi civitas germinis seu furculorum. Terram etiam & locum, quæ in Josua vocatur Cinereth, vulgus postea appellavit Genezar, sicut Josephus appellat, vel ut Evangelistæ Genezareth, quasi vallem furculorum. Atque ideo Jesus in Nazareth educatus, tam libenter ac tam multum in terra Genezar, & circa lacum Genezareth versari voluit, ut ostenderet se verum esse germen seu furculum illud Davidi promissum. Hæc & erudita & pia sunt: & quia promissio illa de furculo seu germine Davidis in multis Prophetarum locis extat, ideo Matthæus dicit: (ut impleveretur quod dictum est per Prophetas, quod Nazareus vocabitur.) Et Matthæus quidem, Lucas & Johannes nomen illud scribunt *vazari*. Marcus verò Latina terminatione *vazari*. c. 10. v. 47. 14. v. 67. & 16. v. 6. Et Lucas semel etiam ita scribit c. 4. v. 34. Sed de ratione appellationis stagni Genezareth, quæ sit Judæorum sententia postea annotabimus. Hæc igitur allegatione Evangelistæ voluit explicare, quale fuerit consilium Dei, quòd puerum Jesum jussit educari non in regia urbe Hierosolymis, nec in civitate Davidis Bethlehem, sed in Nazareth.

CAPUT XV.

CONTINENS HISTORIAM, DE EDUCATIONE ET VITA JESU, A QUINTO ÆTATIS ANNO USQUE AD TRIGESIMUM: SIVE AD INCHOATIONEM PUBLICI MINISTERII,

Lucæ 2.

RATIO ORDINIS.

Matthæus Christum quadrimum reducit ex Ægypto in Galilæam, ad civitatem Nazareth, inde verò mox digreditur ad initium ministerii Johannis & ad baptismum Christi. Atque inde Marcus historiam suam orditur: sicut & Johannes post exordium ad testimonium Baptistæ digreditur. Lucas verò contextum conjungit cum Matthæo, de reversione pueri Jesu in Galilæam, atque inter reversionem illam in Galilæam, & inter inchoationem ministerii Baptistæ, interponit descriptionem

Harm. Tom. I.

de educatione & vita Jesu, usque ad susceptionem Baptismi, quæ anno trigésimo facta fuit. Hic igitur verus & proprius est hujus historiae locus. Potest autem hæc descriptio distribui in tres partes: ut prima sit de educatione pueri Jesu à quinto ætatis anno usque ad duodecimum. Altera sit de historia anni duodecimi. Tertia verò sit de vita Jesu ab anno duodecimo usque ad trigésimum, quo baptisatus ministerium suum publicè inchoavit. Atque hoc modo perichasæ explicationis distribuemus: ipsam verò historiam uno capite comprehendemus.

M 3

HISTO-